

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 194/2020-73

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Katarínou Šangalovou, PhD., Hurbanova 81, Hlohovec, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 148/2007 (pôvodne sp. zn. 11 Nc 1519/93, pozn.), ako aj postupom Krajského súdu v Nitre v konaniach vedených pod sp. zn. 8 Co 135/2010, 8 Co 340/2012, 8 Co 312/2013 a sp. zn. 8 Co 290/2016 (t. č. sp. zn. 8 Co 264/2019, pozn.), a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 148/2007 v časti o náhrade trov konania, ako aj postupom Krajského súdu v Nitre

v konaniach vedených pod sp. zn. 8 Co 312/2013, 8 Co 290/2016 a sp. zn. 8 Co 264/2019 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Nitra povinný jej vyplatiť vo výške 2 000 € (slovom dvetisíc eur) a Krajský súd v Nitre vo výške 3 000 € (slovom tritisíc eur) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Nitra a Krajský súd v Nitre sú povinné spoločne a nerozdielne nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Kataríny Šangalovej, PhD., Hurbanova 81, Hlohovec, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania okresného súdu a argumentácia sťažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 194/2020-32 (Rvp 1511/2019) z 27. mája 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 148/2007 (pôvodne sp. zn. 11 Nc 1519/93, pozn.) (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“), ako aj postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaniach vedených

pod sp. zn. 8 Co 135/2010, 8 Co 340/2012, 8 Co 312/2013 a sp. zn. 8 Co 290/2016 (t. č. sp. zn. 8 Co 264/2019, pozn.) (ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti podanej na ústavnom súde 24. augusta 2019 a jej príloh je zrejmé, že sťažovateľka je účastníkom konania o vydanie náhrady za živý a mŕtvy inventár vedeného okresným súdom pod sp. zn. 10 C 148/2007 (pôvodne sp. zn. 11 Nc 1519/93, pozn.) v procesnom postavení žalobkyne v 1. rade. Žaloba bola okresnému súdu podaná 28. decembra 1992 a konanie vo veci samej bolo právoplatne ukončené 19. júla 2013. Následne okresný súd a krajský súd konali o trovách konania.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza: „... Sťažovateľka ako žalobkyňa v 1. rade dňa 28.12.1992 podala na Okresný súd Nitra žalobu o vydanie náhrady za živý a mŕtvy inventár. Konanie vo veci samej bolo právoplatne ukončené dňa 19.07.2013, teda po viac ako 21 rokoch, pričom prvostupňový súd za celé dve desaťročia vydal len dve rozhodnutia vo veci samej, o ktorých následne rozhodoval súd druhého stupňa.

Od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej súdy (Okresný súd Nitra, Krajský súd v Nitre) konajú o trovách konania. V súčasnosti konanie prebieha už 27. rok.

Celé konanie od samotného začiatku je sprevádzané veľkou nesústredenosťou, ktorá sa prejavovala buď veľkým časovým odstupom medzi jednotlivými procesnými úkonmi súdu, resp. súd vykonával úkony pomerne často, avšak išlo o úkony nadbytočné a neefektívne, čo prispelo k zbytočnému predlžovaniu konania...

Nálezom zo dňa 02.07.2019, č.k. IV ÚS 413/2018/78 Ústavný súd SR zrušil uznesenie Krajského súdu v Nitre, zo dňa 29. septembra 2017, č.k. 8Co/290/2016-1251 (t. č. sp. zn. 8 Co 264/2019, pozn.). Ústavný súd vo svojom náleze konštatoval porušenie viacerých ústavných práv sťažovateľky v zmysle čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a to predmetným uznesením a postupom krajského súdu predchádzajúci jeho vydaniu.

V súčasnosti teda naďalej prebieha konanie o trovách konania.

V tejto súvislosti si dovoľujeme poukázať na ustálenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej sa pri posudzovaní dĺžky konania berie do úvahy celková dĺžka konania a to aj v čase, keď v merite veci súd už rozhodol rozhodnutím, ktoré nadobudlo právoplatnosť a nie jeho jednotlivé štádiá (Macková proti Slovenskej republike,

Frigo proti Slovenskej republike, Robins proti Veľkej Británii a ďalší). Dĺžka konania je predmetom preskúmania až do skončenia celého konania právoplatným rozhodnutím. Článok 6 ods. 1 Dohovoru vyžaduje, aby boli skončené všetky štádiá konania v primeranej lehote, nevyklučujúc štádiá nasledujúce po rozhodnutí vo veci samej a teda toto zahŕňa aj štádium konania o trovách konania. Pri posudzovaní dĺžky konania nemá dochádzať k odlišovaniu konania o merite veci od konania o trovách. Ako uviedol ESJP, takéto rozlišovanie (na ktoré poukazovala v rámci svojej argumentácie vláda SR) nevyplýva ani zo žiadneho právneho predpisu ani z ustálenej praxe Ústavného súdu (pozri Čičmanec proti Slovenskej republike, §49-50). Vzhľadom k tomu, že aj v štádiu konania o trovách ide o konanie týkajúce sa občianskych práv a povinností, požíva sťažovateľka (aj po rozhodnutí v merite veci) ochranu svojich práv v zmysle čl. 6 Dohovoru. Vzhľadom na ustálenú prax ESJP (well established case law) v oblasti preskúmania dĺžky konania mám za to, že pri posudzovaní dĺžky konania, je potrebné brať do úvahy konanie od podania žaloby až do právoplatného skončenia celého konania...“

4. Sťažovateľka žiada priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 30 000 €, k čomu uvádza: „Sťažovateľka si dovoľí poukázať na doterajšiu judikatúru Ústavného súdu (nález II. ÚS 67/02 z 2. Októbra 2002), podľa ktorej ak spor súvisí s uplatňovaním nároku podľa jedného z reštitučných zákonov, zbytočné prietahy odôvodňujú aj priznanie vyššieho primeraného finančného zadosťučinenia.“

5. Napokon sťažovateľka žiada ústavný súd o vydanie nálezu v znení:

„1. Základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 11Nc 1519/93, 10C/148/2007 a v konaní vedenom na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 8Co/135/2010, 8Co/340/2012, 8Co/312/2013, 8Co/290/2016 (t. č. sp. zn. 8 Co 264/2019, pozn.) porušené bolo.“

2. Krajskému súdu v Nitre prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8Co/290/2016 (t. č. sp. zn. 8 Co 264/2019, pozn.) konal bez zbytočných prietahov.“

3. *Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie v sume 30.000 eur, ktoré je jej Okresný súd Nitra povinný vyplatiť v sume 24.000 eur a Krajský súd v Nitre v sume 6000 eur do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.*

4. *Okresný súd v Nitre a Krajský súd v Nitre sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 1,50 eur (náklady na elektronickú konverziu plnej moci) a 346,26 eur (1 úkon právnej pomoci podľa § 11 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z.z. činí sumu 163,33 eur, 2 úkony á 163,33 eur – príprava a prevzatie, podanie sťažnosti, 2 x režijný paušál á 9,80 eur,) k rukám advokátky JUDr. Kataríny Šangalovej, PhD., a to do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia.“*

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľky

6. Okresný súd vo vyjadrení (sp. zn. Spr 699/20 zo 17. júna 2020; ďalej aj „vyjadrenie okresného súdu“) podotýka, že síce sa konanie začalo v roku 1992, ale kvôli nečinnosti žalobcov začal súd konať až v roku 1996. Vec sa opakovane ocitla pred krajským súdom (kvôli odvolaniam proti procesným rozhodnutiam) a dokonca aj pred ústavným súdom. Predmet konania sa vyznačoval právnou a skutkovou zložitou. Vo veci samej bolo právoplatne rozhodnuté v roku 2013. Následne rozhodoval okresný súd o trovách konania. Spis sa opakovane počas doby niekoľkých rokov posúval medzi okresným súdom a krajským súdom, ktorý rozhodnutia okresného súdu o trovách konania rušil. Opakovane sa dostal aj pred ústavný súd. Konečné rozhodnutie o trovách konania napokon potvrdil odvolací súd 28. februára 2020. Vychádzajúc z vyjadrenia okresného súdu, sťažovateľka napadla vec pred ústavným súdom a Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) v týchto časových intervaloch:

- 15. decembra 2004 – ústavný súd nálezom vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov postupom okresného súdu a priznal jej finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk, t. j. približne 3 300 eur (IV. ÚS 267/04-32),
- 3. novembra 2009 – rozsudok ESLP vo veci prietáhov v reštitučnom konaní, priznané finančné zadosťučinenie v sume 2 380 eur,

- 28. októbra 2014 – ústavný súd nálezom rozhodol, že sťažovateľkine práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy porušené neboli (I. ÚS 169/2014),

- 2. júla 2019 – ústavný súd rozhodol, že postupom a uznesením krajského súdu boli porušené práva sťažovateľky a priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur (IV. ÚS 431/2018).

7. Vo vyjadrení okresného súdu je ďalej poznamenané, že lehota sťažovateľky na uplatnenie si finančného zadosťučinenia za priet'ahy v reštitučnom konaní (právoplatne ukončenom v roku 2013) už dávno uplynula, a preto by sa mal ústavný súd zaoberať iba priet'ahmi v rámci konania o trovách konania. Civilný sporový poriadok odlišuje konanie vo veci samej a konanie o trovách konania. Taktiež by mal ústavný súd vziať do úvahy skutočnosť, že sťažovateľke už bolo na základe predmetného sporu opakovane priznané finančné zadosťučinenie, a to nielen od ústavného súdu, ale aj ESLP. Sťažovateľke nemôže byť priznané finančné zadosťučinenie za rovnaké obdobie dvakrát. Finančného zadosťučinenia za dĺžku konania 25 rokov sa sťažovateľke už dostalo od krajského súdu. Teraz si totožný nárok uplatňuje voči inému (prvoinštančnému) súdu. Už v náleze č. k. IV. ÚS 431/2018-78 ústavný súd konštatoval porušenie práva sťažovateľky aj postupom okresného súdu (síce práva podľa čl. 46, nie čl. 48 ústavy, ako si ho uplatňuje teraz). Okresný súd uvádza, že išlo o skutkovo a právne zložitú vec. Účastníci konanie spomaľovali spochybňovaním takmer všetkých (aj procesných) rozhodnutí, zmenami v petite a nedostatočnou komunikáciou. Ostatné podobné reštitučné veci mal okresný súd skončené omnoho skôr. Na základe uvedeného považuje okresný súd ústavnú sťažnosť za neopodstatnenú a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

8. Krajský súd vo vyjadrení (sp. zn. Spr 630/2020 z 25. júna 2020, ďalej aj „vyjadrenie krajského súdu“) uvádza, že žaloba sťažovateľky podaná v roku 1992 neobsahovala potrebné náležitosti, a preto bola zapísaná do registra neúplných podaní. Spor sa vyznačoval náramnou právnou a skutkovou zložitou. V deň, kedy bola ústavnému súdu doručená sťažnosť, bolo už o trovách konania právoplatne rozhodnuté. Krajský súd trvá na tom, že jeho postupom neboli porušené sťažovateľkine práva a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

9. Sťažovateľka vo svojej replike upozorňuje na skutočnosť, že okresný súd po 19 rokoch od začatia sporu zamietol žalobu proti žalovanému v prvom rade z dôvodu nedostatku pasívnej legitímácie. Krajský súd žalobu zamietol proti ostatným žalovaným, a to po 21 rokoch z dôvodu nesplnenia hmotnoprávnej podmienky pre uplatnenie reštitučného nároku. Dôkazy, ktoré boli pre spomínané zamietnutie kruciálne, sťažovateľka predložila ešte v roku 1997. Okresný súd sa nevysporiadal s mnohými dôkazmi, ktoré mu sťažovateľka predložila, a ani o nich neoprel svoje rozhodnutie. Taktiež nesúhlasí s tvrdením okresného súdu, že vykazovala nečinnosť v rámci konania o trovách. Okresný súd ju žiadal o predloženie daňového priznania, hoci žiadne nepodávala, pretože na to nebola povinná. Okresný súd vytkol sťažovateľke, že sa jej právnej zástupkyňi (na adresu do Francúzska) nepodarilo doručiť odvolanie protistrany proti rozhodnutiu o trovách konania. Jej právna zástupkyňa však od francúzskej pošty nedostala informáciu o zásielke a nemala povolený dištančný prístup ku svojej pracovnej mailovej adrese, ktorú, navyše, súdu na komunikáciu s ňou ani neposkytla. Súd mohol v konaní pokračovať v zmysle uplatnenia inštitútu fikcie doručenia, a preto toto zdržanie nemôže dávať na ťarchu sťažovateľke. Sťažovateľka ďalej podotýka, že okresnému súdu trvalo 16 mesiacov, kým podal dovolanie na dovolacom súde, pričom ide len o administratívny úkon. Taktiež okresný súd doručil konečné rozhodnutie krajského súdu o trovách konania právnej zástupkyňi sťažovateľky splnomocnenej výlučne na zastupovanie pred dovolacím a ústavným súdom, a teda doteraz nebolo riadne doručené. Okresný súd vo svojom vyjadrení poukazuje na opakované uplatnenie si finančného zadosťučinenia za prierahy v predmetnom spore. Sťažovateľka na to reaguje poukázaním na nerešpektovanie a nesplnenie si povinnosti okresného súdu konať bez zbytočných prierahov, keďže od prvého nálezu potvrdzujúceho, že k prierahom v konaní došlo, ubehlo ešte ďalších 16 rokov. To, že okresný súd aj krajský súd plynulo vykonávali procesné úkony, neznamená, že dĺžka konania v trvaní 28 rokov môže byť ospravedlnená, pretože bolo ich konanie zjavne neefektívne. Sťažovateľka zastáva názor, že nenesie zodpovednosť za prvé tri roky nečinnosti okresného súdu, pretože ten bez akéhokolvek úkonu uložil vec do archívu. Za pravdu dal v tomto sťažovateľke aj ESLP.

10. Vo vzťahu k vyjadreniu krajského súdu sťažovateľka uvádza, že obdobie priesťahov v konaní o trovách konania od 2. mája 2016 až do vydania právoplatného rozhodnutia treba priznať na ťarchu krajského súdu. Krajský súd totiž zrušil rozhodnutie o trovách konania okresného súdu tak, že to ústavný súd v náleze vyhodnotil ako arbitrárne a nesplňujúce požiadavku nezávislosti a nestrannosti súdu. O trovách v predmetnom konaní rozhodovali aj sudcovia, ktorí o nich rozhodovali už na prvom stupni. Sťažovateľka taktiež súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priesťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

14. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

15. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Priet'ahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci. ESĽP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESĽP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESĽP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESĽP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez priet'ahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

16. Podľa stabilizovanej judikatúry sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, skúma s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä z pohľadu troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná, možno formulovať vždy s ohľadom

na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o priet'ahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú priet'ahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07)].

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

17. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že priet'ahy boli judikatúrou vyhodnotené ako iný zásah do základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (v primeranej lehote). Ak zmyslom a cieľom ústavnej sťažnosti proti zbytočným priet'ahom je odstrániť stav právne neistoty tým, že vec nie je právoplatne rozhodnutá, tak vo veci samej táto neistota bola odstránená rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 Co 340/2012 z 25. apríla 2013 . Dvojmesačná lehota na uplatnenie predmetných práv na ústavnom súde (§ 124 zákona o ústavnom súde) vo vzťahu ku konaniu vo veci samej, ktoré bolo právoplatne skončené v roku 2013, sťažovateľke uplynula, keďže ústavná sťažnosť bola podaná približne po piatich rokoch (24. augusta 2019). Pokiaľ však ide o posúdenie priet'ahov pri rozhodovaní o trovách konania, ústavný súd bral do úvahy celkovú dobu trvania konania, ktoré začalo ešte v roku 1992, keďže kým nie je rozhodnuté aj o trovách konania ako integrálnej súčasti (II. ÚS 735/2014, III. ÚS 207/2016), tak nie je konanie skončené (porov. prípady pred ESLP proti Slovenskej republike Macková, Frigo, Čičmanec).

18. Zložitosť preskúmvanej veci môže závisieť od viacerých okolností, a to tak v rovine skutkovej ako i právnej. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje vyšší počet účastníkov (rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok ESLP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESLP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že skutkovo a právne zložitý je také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05).

19. Konanie o trovách konania sa radí medzi najjednoduchšie typy konaní (subkonaní) a v žiadnom prípade sa nevyznačuje právnou ani skutkovou zložitnosťou. Jeho trvanie po dobu 7 rokov je ústavne neprípustné. Ústavný súd zároveň zastáva názor, že krajský súd pri rozhodovaní o trovách vážne pochybil aj tým, že niektorí zo sudcov rozhodovali v predmetnom konaní na úrovni prvej aj druhej inštancie. Rozhodnutie krajského súdu o trovách konania bolo napokon zrušené nálezom ústavného súdu (IV. ÚS 431/2018-78), čo svedčí o nezákonnom (neefektívnom) postupe krajského súdu, ktorý týmto predĺžil celkovú dobu predmetného konania.

20. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v súdnom konaní ústavný súd nezistil na strane sťažovateľky žiadne významné skutočnosti, ktoré mohli prispieť k prietahom v napadnutom konaní. Konštatovanie okresného súdu, že sťažovateľka prispela k prietahom v konaní tým, že sa jej právnej zástupkyňi nepodarilo doručiť podania súdu na adresu vo Francúzsku, ústavný súd považuje za irelevantné, pretože mohol byť aplikovaný inštitút fikcie doručenia.

21. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, je samotný postup súdu.

22. Ústavný súd posúdil celkovú dĺžku predmetného konania o trovách (7 rokov) ako ústavne neprípustnú. Ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010). Pre komplexnejšie posúdenie veci ústavný súd poukazuje na chronológiu úkonov:

- 31. decembra 1992 – sťažovateľka podala návrh na začatie konania,
- rok 1996 – okresný súd začal konať (dovtedy boli žalobcovia nečinní),
- 15. decembra 2004 – ústavný súd nálezom vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov postupom okresného súdu a priznal jej finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk, t. j. približne 3 300 eur (IV. ÚS 267/04-32),
  - 3. novembra 2009 – rozsudok ESELP vo veci prietáhov v reštitučnom konaní, priznané finančné zadosťučinenie v sume 2 380 eur,
  - 25. apríla 2013 – krajský súd rozhodol vo veci samej rozsudkom č. k. 8 Co 340/2012-1066,
  - 28. októbra 2014 – ústavný súd nálezom rozhodol, že sťažovateľkine práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy porušené neboli (I. ÚS 169/2014),
  - 2. júla 2019 – ústavný súd rozhodol, že postupom a uznesením krajského súdu boli porušené práva sťažovateľky a priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur (IV. ÚS 431/2018),
  - 28. februára 2020 – krajský súd rozhodol o trovách konania (č. k. 8 Co264/2019-1393).

23. Ústavný súd z obsahu podanej ústavnej sťažnosti zistil, že rozhodovanie o trovách konania trvalo 7 rokov. Ústavný súd je toho názoru, že dané prietahy by mali byť z väčšej časti pripísané na ťarchu krajskému súdu, ktorý v konaní o prietahoch konal arbitrárne a nezákonne (IV. ÚS 431/2018-78), čo predĺžilo celkovú dĺžku tohto konania.

24. V kontexte okolností veci ústavný súd dôrazne akcentuje, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00,

I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 55/02, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, III. ÚS 399/2011). Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, rovnako tak aj Ústavný súd Českej republiky IV. ÚS 392/2005, IV. ÚS 358/1998).

V.

Záver

25. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že 7-ročným konaním o trovách (od vydania meritórneho rozhodnutia krajského súdu č. k. 8 Co 340/2012-1066 z 25. apríla 2013) postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

26. Vzhľadom na skutočnosť, že konanie je právoplatne skončené, ústavný súd neprikázal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde krajskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov.

27. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

28. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo

spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

29. Sťažovateľka si uplatnila finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 eur. Vzhľadom na dĺžku konania o trovách napadnutého konania a vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020), berúc zreteľ na odstránenie právnej neistoty vo veci samej ešte v roku 2013, priznal ústavný súd v popísanej situácii sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, a to dielom 2 000 voči okresnému súdu a 3 000 voči krajskému súdu, ktorý sa (ako je už uvedené) o prierahy v predmetnom konaní zapríčinil vo väčšej miere (body 2 a 4 výroku nálezu).

30. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

31. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania za právne zastúpenie advokátkou, pozostávajúce z odmeny advokátky za dva úkony právnej služby pozostávajúce z prevzatia a prípravy zastupovania vrátane prvej porady a z písomného podania sťažnosti ústavnému súdu. Ústavný súd nepriznal sťažovateľke trovy za zvyšné dva úkony právnej služby (oznámenie a stanovisko), pretože ich obsah bol implicitne zahrnutý už v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky ústavný súd priznal odmenu advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu v žiadanej výške za jeden úkon právnej služby v sume 163,33 € a režijný paušál (9,80 €) konzumujúci aj náklady na zaručenú konverziu plnej moci 1,50 €, za dva úkony v celkovej súhrnnej

sume 346,26 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu, a vo zvyšnej časti návrh zamietol (bod 4 výroku nálezu).

32. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. augusta 2020

Martin Vernarský
predseda senátu